

Byla C-709/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. rugsėjo 25 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Hoge Raad der Nederlanden (Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. rugsėjo 20 d.

Ieškovė:

Vereniging van Effectenbezitters

Atsakovė:

BP plc

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinėje byloje nagrinėjamas *Vereniging van Effectenbezitters* (Vertybinių popierių savininkų asociacija, toliau – VEB), Nyderlandų asociacijos, kurios įstatuose numatytas tikslas – atstovauti vertybinių popierių savininkų interesams, ir *BP plc* (toliau – BP), visame pasaulyje veikiančios naftos ir dujų bendrovės, ginčas dėl BP akcininkų patirtos žalos, nes dėl tariamai neteisėtos BP veiklos nuvertėjo jų akcijos.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį susijęs su tarptautine Nyderlandų teismų jurisdikcija. Konkrečiai keliamas šis klausimas: ar 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija) (toliau – Briuselio Ia reglamentas), aiškintinas taip, kad tiesiogiai padaryta vien turtinė žala

Nyderlanduose esančioje investicinėje sąskaitoje yra pakankamas pagrindas teigti, kad Nyderlandų teismams gali būti suteikta tarptautinė jurisdikcija.

Prejudiciniai klausimai

1. a) Ar [Briuselio Ia reglamento] 7 straipsnio 2 punktą aiškintinas taip, kad tiesiogiai padaryta vien turtinė žala Nyderlanduose esančioje investicinėje sąskaitoje arba Nyderlanduose įsisteigusio banko ir (arba) investicinės bendrovės investicinėje sąskaitoje, kuri atsirado dėl investavimo sprendimų, priimtų remiantis visame pasaulyje skelbiama, tačiau neteisinga, neišsamia ir klaidinančia tarptautinės biržinės bendrovės informacija, yra pakankamas pagrindas teigti, kad Nyderlandų teismams gali būti suteikta tarptautinė jurisdikcija toje vietoje, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis (*vieta, kurioje atsirado žala*)?

b) Jei atsakymas būtų neigiamas: ar būtinos papildomos aplinkybės, kurios pateisintų Nyderlandų teismų jurisdikciją, ir kokios turėtų būti šios aplinkybės? Ar pakanka [toliau 7 punkte] nurodytų papildomų aplinkybių, kad būtų galima pagrįsti Nyderlandų teismų jurisdikciją?

2. Ar atsakymas į 1 klausimą būtų kitoks, jei kalbama apie pagal BW 3:305a straipsnį pareikštą ieškinį, kurį pareiškė asociacija, pagal savo įstatus siekianti atstovauti 1 klausime nurodytą žalą patyrusių investuotojų kolektyviniams interesams, todėl, be kita ko, negalima nustatyti nei šių investuotojų gyvenamosios vietos, nei ypatingų aplinkybių, kuriomis individualiai įsigyjamoms akcijoms ir (arba) priimami individualūs sprendimai neparduoti jau turimų akcijų?

3. Jei Nyderlandų teismai pagal Briuselio Ia reglamento 7 straipsnio 2 punktą turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl pagal BW 3:305a straipsnį pareikšto ieškinių, ar tuomet atitinkamas teismas pagal šio reglamento 7 straipsnio 2 punktą turi teritorinę jurisdikciją tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu lygiu priimti sprendimą dėl visų vėlesnių individualių investuotojų, kurie patyrė 1 klausime nurodytą žalą, ieškinių dėl žalos atlyginimo?

4. Jei atitinkamas Nyderlandų teismas, kaip apibrėžta 3 klausime, turi teritorinę jurisdikciją tarptautiniu, tačiau ne nacionaliniu lygiu priimti sprendimą dėl visų individualių investuotojų, kurie patyrė 1 klausime nurodytą žalą, ieškinių dėl žalos atlyginimo, ar tuomet nacionalinė teritorinė jurisdikcija nustatyti atsižvelgiant į žalą patyrusio investuotojo gyvenamąją vietą, banko, kuriame yra šio investuotojo asmeninė sąskaita, buveinės vietą arba banko, kuriame yra investicinė sąskaita, buveinės vietą, o gal reikia kito pagrindo?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Briuselio Ia reglamento 4 ir 7 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Burgerlijk Wetboek (Nyderlandų civilinis kodeksas, toliau – BW) 3:305a straipsnis

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 2010 m. balandžio 20 d. BP išsinuomotoje naftos platformoje *Deepwater Horizon* Meksikos įlankoje įvyko sprogimas, dėl kurio žuvo ir buvo sužeisti žmonės. Be to, buvo padaryta žala aplinkai.
- 2 2015 m. VEB pagal BW 3:305a straipsnį *Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo teismas, Nyderlandai) pareiškė grupės ieškinį BP atžvilgiu visų asmenų, kurie nuo 2007 m. sausio 16 d. iki 2010 m. birželio 25 d. įsigijo, valdė ar pardavė BP paprastas akcijas naudodamiesi investicine sąskaita Nyderlanduose arba Nyderlanduose įsisteigusio banko ir (arba) investicinės bendrovės investicine sąskaita, vardu (toliau – BP akcininkai).

Šioje byloje VEB reikalavo konstatuoti,

- i) kad Nyderlandų teismai turi tarptautinę jurisdikciją priimti sprendimus dėl BP akcininkų ieškinių dėl žalos atlyginimo,
  - ii) kad *Rechtbank Amsterdam* turi teritorinę jurisdikciją nagrinėti šiuos ieškinius,
  - iii) kad ieškiniams dėl žalos atlyginimo taikoma Nyderlandų teisė,
  - iv) kad BP pateikė BP akcininkams neteisingus, neišsamius ir klaidinančius pranešimus apie i) savo saugumo ir priežiūros programą prieš 2010 m. balandžio 20 d. naftos išsiliejimą į vandenyną ir (arba) ii) šio naftos išsiliejimo mastą ir (arba) iii) BP vaidmenį ir atsakomybę, susijusią su šiuo naftos išsiliejimu,
  - v) kad BP, atlikdama iv punkte minėtus veiksmus, veikė neteisėtai BP akcininkų atžvilgiu,
  - vi) kad jei BP nebūtų veikusi neteisėtai, BP akcininkai būtų galėję įsigyti ar parduoti BP akcijas palankesnėmis rinkos kainomis arba apskritai nebūtų jų įsigiję ar jas pardavę,
  - vii) kad tarp BP neteisėtų veiksmų ir dėl jų susidariusių įsigijimo ir (arba) pardavimo sąlygų bei nuo 2007 m. sausio 16 d. iki 2010 m. birželio 25 d. BP akcininkams atsiradusių nuostolių dėl nukritusio akcijų kurso yra priežastinis ryšys, apibrėžiamas kaip *conditio sine qua non*.
- 3 BP ginčijo Nyderlandų teismų jurisdikciją ir tvirtino, kad pagrįsdami savo tarptautinę jurisdikciją jie negali remtis Briuselio Ia reglamentu. *Rechtbank*

Amsterdam pareiškė, kad jis atsisako jurisdikcijos nagrinėti VEB ieškinį. Apeliaciniame procese *Gerechthof Amsterdam* (Amsterdamo apeliacinis teismas, Nyderlandai) patvirtino *Rechtbank* sprendimą. Dėl *Gerechthof* sprendimo VEB pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.

Esminiai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Kasaciniame procese konstatuota, kad VEB skundas pateiktas dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto pagal Briuselio Ia reglamento 7 straipsnio 2 punktą, pagal kurį jurisdikciją turi vietas, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismas. Kasaciniame skunde iškeliamas klausimas, ar Nyderlandų teismai, kurie pagal šio reglamento 7 straipsnio 2 punktą yra vietas, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismas, turi jurisdikciją nagrinėti VEB skundą.
- 5 VEB ir BP skirtingai vertina 2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, toliau – Sprendimas *Kolassa*) ir 2016 m. birželio 16 d. Sprendimo *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, toliau – Sprendimas *Universal Music*) santykį ir išvadas, kurias galima iš jų padaryti šioje byloje.
- 6 VEB, be kita ko, teigia, kad šios bylos aplinkybės panašios į Sprendimo *Kolassa* ir 2018 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701, toliau – Sprendimas *Löber*) aplinkybes. Akcijos nuvertėjo ne dėl finansų rinkose susiklosčiusių nepalankių aplinkybių, bet dėl BP pateiktos neteisingos, neišsamios ir klaidinančios informacijos apie 1 punkte nurodytą naftos išsiliejimą, vadinasi, dėl to, kad BP nesilaikė jai tenkančių teisinių informavimo reikalavimų. Todėl akcininkai priėmė investavimo sprendimus, kurių nebūtų priėmę, jei būtų turėję teisingą ir išsamią informaciją apie faktines aplinkybes. Kai vėliau paaiškėjo teisinga informacija, jų akcijos neteko vertės, todėl jiems susidarė nuostoliai. Kadangi akcijos, bet kuriuo atveju akcininkų teisės į šias akcijas, buvo valdomos investicinėje sąskaitoje Nyderlanduose arba Nyderlanduose įsisteigusio banko ir (arba) investicinės bendrovės investicinėje sąskaitoje (kreditavimas ir debetavimas) ir laikomos tokioje investicinėje sąskaitoje, tai reiškia, kad žala, atsiradusi nukritus akcijų vertei dėl neteisėtų BP veiksmų, tiesiogiai atsispindi šioje investicinėje sąskaitoje Nyderlanduose. Vadinasi, Nyderlandų teismai turi jurisdikciją nagrinėti VEB skundą. Nereikia jokių (kitų) specialių ar papildomų aplinkybių, kurios pagrįstų šią Nyderlandų teismų jurisdikciją.
- 7 Vis dėlto, jei būtų reikalaujama nustatyti ypatingas ar papildomas aplinkybes, kaip apibrėžta Sprendime *Universal Music*, tokiu atveju, VEB nuomone, reikšmingos toliau pateiktos pagalbinės aplinkybės. Pirma, BP orientuojasi į viso pasaulio investuotojus, įskaitant Nyderlandų investuotojus. VEB atstovauja daugelio investuotojų interesams, kurių daugumos gyvenamoji vieta yra Nyderlanduose. Antra, JAV BP sudarė susitarimą su kitais akcininkais. Šis susitarimas nebuvo siūlomas akcininkams, kurių interesams atstovauja VEB, o Europoje daugiau nėra

pareikšta panašių ieškinių. Trečia, tarp akcininkų, kuriems atstovauja VEB, yra vartotojų, kuriems pagal Briuselio Ia reglamentą taikoma speciali teisinė apsauga. Galiausiai reikšminga aplinkybė, kad VEB kelia reikalavimus teikdama grupės ieškinį pagal BW 3:305a straipsnį.

- 8 BP, be kita ko, teigia, kad norint pagrįsti Austrijos teismų jurisdikciją nepakanka tik fakto, kad Sprendime *Kolassa* žala tiesiogiai atspindėjo pono Kolassa banko sąskaitoje Austrijoje. Sąsaja su Austrija buvo pagrįsta keliomis priežastimis. *Barclays* Austrijoje išplatino prospektą, o sertifikatus (per)pardavinėjo vienas Austrijos bankas. Šiuo atveju BP nurodo Sprendimo *Universal Music* 37 punktą. Todėl darytina išvada, kad Sprendime *Kolassa* sprendimas priimtas atsižvelgiant į aplinkybes, kurios padėjo priskirti jurisdikciją ieškovo gyvenamosios vietos teismams. Vadinasi, vien finansiniai nuostoliai, kurių atsiranda tiesiogiai ieškovo banko sąskaitoje, savaime negali būti laikomi „reikšminga sąsaja“ pagal Briuselio Ia reglamento 7 straipsnio 2 punktą. Ši nuostata galioja ir tokiu atveju, kai nėra pavojaus, kad nukentėjęs asmuo vėliau galėtų suklastoti vietą, kurioje atsirado žala, pasirinkdamas banko sąskaitą, turimą jam tinkamoje vietoje. Vadinasi, jei nebūtų papildomų aplinkybių, tos vietos, kurioje turima banko sąskaita, teismai neturėtų jurisdikcijos. Šio proceso kolektyvinis pobūdis neturi reikšmės.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 9 *Hoge Raad* (Aukščiausiasis Teismas) nuomone, šie argumentai skatina kelti klausimus, susijusius su Briuselio Ia reglamento išaiškinimu, ir gali kilti pagrįstų abejonių dėl atsakymų į šiuos klausimus. Todėl jis pateikė Europos Sąjungos Teisingumo Teismui aukščiau minėtus prejudicinius klausimus.
- 10 Dėl pirmojo prejudicinio klausimo *Hoge Raad* nurodė, kad tiek Sprendime *Kolassa*, tiek Sprendime *Löber* ir šioje byloje kalbama apie vien turtinę žalą, kuri atsirado banko sąskaitoje ar investicinėje sąskaitoje, kai ši turtinė žala atsirado nuvertėjus vertybiniais popieriais, laikomiems banko sąskaitoje ar investicinėje sąskaitoje kaip kredito likutis. Šis atvejis skiriasi nuo aplinkybių, kuriomis pagrįstas Sprendimas *Universal Music*. Šiame sprendime turtinė žala banko sąskaitoje atsirado dėl mokėjimo, kuris buvo atliktas iš šios banko sąskaitos norint atlyginti žalą užsienyje nuostolių patyrusiam nukentėjusiam asmeniui. Kitaip negu akcijų nuvertėjimo atveju, kurios buvo laikomos banko ar investicinėje sąskaitoje kaip kredito likutis, šiomis aplinkybėmis nukentėjęs asmuo vis dėlto galėjo pats daryti įtaką savo banko sąskaitoje turimų lėšų sumažėjimui, nes jis galėjo nuspręsti, ar atlikti mokėjimą iš šios banko sąskaitos. Kalbant apie faktines aplinkybes, sprendimai *Kolassa* ir *Löber* ir ši byla skiriasi viena nuo kitos tuo, kad skundas šioje byloje nėra pagrįstas klaidinančia informacija, pateikta Nyderlanduose išplatintame prospekte. Remiantis VEB argumentu, kurio *Gerechtshof* neatmetė ir kuris galiausiai kasaciniame procese buvo patvirtintas kaip teisingas, BP spaudos pranešimais, savo žiniatinklio svetainėje paskelbtomis ataskaitomis, metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir veiklos ataskaitomis bei viešais valdybos narių pareiškimais skelbė neteisimą, neišsamią ir klaidinančią

informaciją. Nurodyta BP informacija nebuvo specialiai skirta Nyderlandų investuotojams ar pirmiausia nebuvo orientuota į juos. Be to, atrodo, kad šiuo atveju kalbama ne apie finansinių produktų pardavimą ar pirkimą Nyderlandų antrinėje rinkoje, bet apie BP pagrindinių akcijų, kuriomis prekiaujama Londono ar Frankfurto biržoje, pirkimą naudojantis investicine sąskaita Nyderlanduose arba Nyderlanduose įsisteigusio banko ir (arba) investicinės bendrovės investicinėje sąskaita. Atsakovo negalėjimas numatyti, kuriame teisme jam gali būti pareikštas ieškinys (o jis to negalėtų numatyti, jei vieta, kurioje turima banko arba investicinė sąskaita, būtų laikoma vieta, kurioje atsirado žala), ne visais atvejais laikytina kliūtimi nustatant vietas, kurioje atsirado žala, teismo jurisdikciją. 2011 m. spalio 25 d. Sprendime *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 51 punktas) Teisingumo Teismas, be kita ko, jurisdikciją pripažino kiekvienos valstybės narės, iš kurios teritorijos galima arba buvo galima pasiekti internete pateiktą turinį, teismams. Šie teismai turi jurisdikciją tik dėl žalos, kuri atsirado teismo, į kurį buvo kreiptasi, valstybės narės teritorijoje. Keltinas klausimas, ar panaši taisyklė dėl jurisdikcijos taikytina ieškiniams, kuriais reikalaujama atlyginti žalą, atsiradusią akcininkams dėl tarptautinės biržinės įmonės paskelbtos neteisingos, neišsamios ir klaidinančios informacijos.

- 11 Dėl antrojo prejudicinio klausimo *Hoge Raad* nurodė, kad ta aplinkybė, jog šioje byloje teikiamas grupės ieškinys pagal BW 3:350a straipsnį, gali sukelti (papildomų) problemų nustatant vietą, kurioje atsirado žala. Kadangi grupės ieškiniu turi būti apsaugoti panašūs interesai, juo neatsižvelgiama į nukentėjusių asmenų, kurių interesams atstovaujama teikiant kolektyvinį ieškinį, individualias aplinkybes. Šiame grupės ieškinyje nėra nurodomos nei pavienių (pirkimo) sandorių ypatybės, nei individualūs sprendimai neparduoti jau valdomų akcijų. Kyla klausimas, ar (ir, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, kaip) tokiu atveju nustatyti papildomas konkrečias aplinkybes, jei jos būtinos. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 35, 36 ir 56 punktai) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pradinio kreditoriaus reikalavimų perleidimas negali turėti reikšmės nustatant kompetentingą teismą remiantis Briuselio Ia reglamento (pirmtako teisės akto) 7 straipsnio 2 punktu ir kad žalą sukėles įvykis turi būti nagrinėjamas atskirai kiekvieno reikalavimo atlyginti nuostolius atveju, nepriklausomai nuo perleidimo ar šių reikalavimų sujungimo. Keltinas klausimas, ar šios griežtos taisyklės taikomos taip pat nustatant vietą, kurioje atsirado žala, kai teikiamas kolektyvinis ieškinys pagal BW 3:305a straipsnį, nes tokiam procese kalbama ne apie reikalavimų perleidimą ar sujungimą, bet tik atstovaujama kolektyviniams interesams, o šios taisyklės galėtų padaryti neigiamą poveikį BW 3:305a straipsnyje numatytai priemonei.
- 12 Dėl trečiojo prejudicinio klausimo *Hoge Raad* nurodė, kad šiuo pagrindu BP akcininkai naujame procese galėtų reikšti individualius ieškinius dėl žalos atlyginimo, jei Nyderlandų teismai turėtų jurisdikciją ir konstatuotų, jog BP ėmėsi neteisėtų veiksmų BP akcininkų atžvilgiu. Tokiu atveju reikia išsiaiškinti, ar šiuos ieškinius gali nagrinėti teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl grupės ieškinių. Šis klausimas gali kilti, jei BP akcininko gyvenamoji vieta arba jo banko

ir (arba) investicinės sąskaitos vieta Nyderlanduose nepatenka į teismo, į kurį buvo kreiptasi, jurisdikciją. Šiomis aplinkybėmis taip pat atkreipiamas dėmesys į ketvirtąjį prejudicinį klausimą ir toliau pateiktus argumentus dėl šio klausimo.

- 13 Dėl ketvirtojo prejudicinio klausimo *Hoge Raad* nurodė, kad Teisingumo Teismas Sprendime *Löber* (31 punkte) kalba apie jurisdikcijos priskyrimą Austrijos teismams. Specialios taisyklės dėl jurisdikcijos pagal Briuselio Ia reglamento 7 straipsnį reglamentuoja ne tik tarptautinę jurisdikciją, bet ir teritorinę jurisdikciją atitinkamoje valstybėje narėje. Sprendime *Löber* neatsakyta į klausimą, kurioje banko sąskaitoje tiesiogiai atsirado žala. Viena vertus, atrodo, kad šiame sprendime (32 punkte) vartojant sąvoką „banko sąskaitos“ nėra daromas reikšmingas skirtumas tarp „asmeninės“ banko sąskaitos ir investicinių sąskaitų. Todėl galima daryti prielaidą, kad galima atsižvelgti į abi sąskaitas. Antra vertus, iš generalinio advokato M. Bobek išvados šioje byloje (13 punkte) matyti, kad ponias Löber asmeninę banko sąskaitą turėjo Vienoje, kur ji gyveno, o investicines sąskaitas ji turėjo Zalcburge ir Grace. Akivaizdu, kad norint patvirtinti Vienos teismo jurisdikciją Sprendime *Löber* pakako fakto, kad Vienoje buvo ne tik ponios Löber gyvenamoji vieta, bet ir banko, kuriame ji turėjo sąskaitą, buveinė. Todėl kyla klausimas, koks kriterijus ir (arba) kokie kriterijai yra reikšmingi nustatant teritorinę jurisdikciją atitinkamoje valstybėje narėje. Ar tai būtų žalą patyrusio investuotojo gyvenamoji vieta, banko, kuriame yra šio investuotojo asmeninė sąskaita, buveinės vieta arba banko, kuriame yra investicinė sąskaita, buveinės vieta, o gal reikia kito pagrindo?